ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
БУХОРО ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ
ПЕДАГОГИКА КАФЕДРАСИ
БУХОРО ВИЛОЯТ КАСБИЙ ТАЪЛИМНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ВА МУВОФИҚЛАШТИРИШ ҲУДУДИЙ БОШҚАРМАСИ
ПЕШКУ ТУМАНИ 2-СОН КАСБ-ҲУНАР МАКТАБИ

ПРОФЕССИОНАЛ ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИДА ДУАЛ ТАЪЛИМНИ ТАШКИЛ ЭТИШНИНГ ЗАМОНАВИЙ ТЕНДЕНЦИЯЛАРИ ВА РИВОЖЛАНИШ ОМИЛЛАРИ

Республика илмий-амалий конференция материаллари

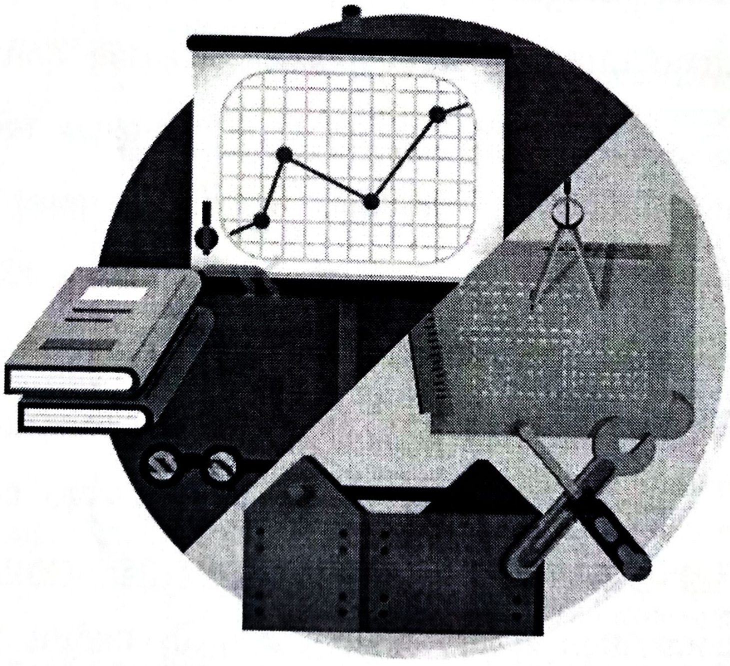

Бухоро-2021

Конференция Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2021 йил 2 март 78-Ф-сонли фармоиши асосида ташкил этилди.

КОНФЕРЕНЦИЯНИНГ ДАСТУРИЙ ҚЎМИТАСИ

Б.К.Зарипов	-	Бухоро вилояти ҳокими
М.М.Холмухаммедов	-	Олий ва ўрта махсус таълим вазири ўринбосари
Т. Р.Чориев	–	Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси депутати.
К.М.Муқимов	–	Ўзбекистон Республикаси Фанлар Академияси академиги
Ҳ. Ҳ.Қобилов	–	Бухоро вилоят касбий таълимни ривожлантириш ва мувофиқлаштириш ҳудудий бошқармаси бошлиғи:
З.Я.Худайбердиев	–	Педагогик инновациялар касб-ҳунар таълими бошқарув ҳамда педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш институти ректори
О.Х.Хамидов	–	Бухоро давлат университети ректори.
Н.Р.Баракаев	–	Бухоро муҳандислик технология институти ректори.
Ш.Ж.Тешаев	–	Бухоро давлат тиббиёт институти ректори.
Ш.Ж.Имомов	–	Тошкент ирригация ва меллиорация институти Бухоро вилояти филиали директори техника фанлари доктори профессор
Н.А Нуралиев	-	Тиббиёт фанлари доктори, профессор
О.С.Қаҳҳоров	-	Бухоро давлат университети илмий ишлар ва инновациялар бўйича проректор
Б.Р.Адизов	–	Бухоро давлат университети ҳузуридаги ПКҚТ МО минтақавий марказ директори, п.ф.д.,профессор
М.З.Шарипов	–	Бухоро муҳандислик технология институти илмий ишлар проректори
Ш.Ш.Олимов	-	Бухоро давлат университети педагогика кафедраси мудири педагогика фанлари доктори профессор
Д.Р.Рахматуллаева	-	Педагогик инновациялар институтининг “Таълимда бошқарув” кафедраси доценти, п.ф.ф.д
Я.Я.Рахматов	–	Бухоро вилоят касбий таълимни ривожлантириш ва мувофиқлаштириш ҳудудий бошқармаси бошлиғи ўринбосари.
Ш.А.Ҳайитов	–	Бухоро давлат университети жаҳон тарихи кафедраси профессори, тарих фанлари доктори
Ҳ.Х.Хакимжонова	-	Педагогик инновациялар институти, “Таълимда бошқарув” кафедраси катта ўқитувчиси
М.Ҳ. Маҳмудов	–	Бухоро давлат университети профессори п.ф.д
Б.Х.Маҳмудов	–	Пешку туман 2-сон касб-ҳунар мактаби директори.
Б.Қ.Хўжаев	–	Бухоро давлат университети Педагогика кафедраси доценти, п.ф.н
Э.М.Мухторов	-	Бухоро давлат университети педагогика факултети декани психология фанлари номзоди
С.Қ.Қаҳҳоров	–	Бухоро давлат университети касаба уюшма қўмитаси раиси
Н.Бекова	-	Бухоро давлат университети Ўзбек филологияси кафедраси доценти, ф.ф.н.

Список литературы.

1. Постановление президента республики Узбекистано дополнительных мерах по развитию и дальнейшему совершенствованию деятельности академии художеств Узбекистана.Президент Республики Узбекистан Ш. МИРЗИЁЕВ.Настоящее постановление опубликовано в газете «Народное слово» от 17 августа 2017 года № 162. г. Ташкент,16 августа 2017 г. № ПП-3219
2. Хасанов Р. Амалий безак санъати методикаси. Тошкент, 2003 й.
3. «Маънавият ва комиллик». Тошкент, 1997 й.
4. Жабборов Ж. «Ўзбек халк этнографияси». Тошкент, 1996 й.
5. «Ўзбекистон халқлари тарихи». Тошкент, 1993 й.

МАКТАБГАЧА ЁШДАГИ БОЛАЛАРНИ ЖИСМОНИЙ ҲАРАКАТЛАРГА ЎРГАТИШДА ҲАРАКАТЛИ ЎЙИНЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ САМАРАДОРЛИГИ

А.Р.Нуруллаев - БДУ ўқитувчиси.

Э.Хўжаев- Пешкў туман ХТБ бошлиғи

Ҳаракатли ўйинлар бу ғоят муҳим аҳамиятга эгап бўлган комплекс тарздаги тарбиявий-маърифий бир жараёндир. Ушбу жараёнга асос қилиб олинган болаларнинг ҳаракатли фаолияти уларнинг жисмоний ривожланишига, уларга ҳаракат малакаларини ва жисмоний сифатларини шакллантиришга, уларнинг саломатлигини мустаҳкамлашга ижобий таъсир кўрсатади, организм функционал фаолиятини оширади ҳамда боланинг эмоционал – қувониш имкониятларини оширади. Жисмоний тарбиянинг асосий воситаси ва услубларидан бири бўлган ҳаракатли ўйинлар вазифаларни самарали равишда ҳал қилишга ёрдам беради.

Ҳаракатли ўйинларнинг ўтказилиши вақтида эришиладиган соғломлаштириш самарали ўйин фаолияти жараёнида болаларда пайдо бўладиган ва уларнинг психикасида ижобий таъсир кўрсатадиган ҳис-туйғулар билан маҳкам боғлиқдир. Эмоционал юксалиш болаларда ҳамма учун умумий бўлган мақсадга эришиш истагини пайдо қилади, ҳамда бажарилаётган ишни аниқ тасаввур қилишда, ҳаракатларни яхшироқ координация қилинишида, фазода ва ўйин шароитида аникроқ мўлжал ола билишда, топшириқларни жадал суръат билан бажарилишида ўз ифодасини топади.

Ҳаракатли ўйинлар болалар илгари ўзлаштирию олган малакаларни такомиллаштириш ҳамжа жисмоний сифатларни тарбиялаш воситаси сифатида хизмат қилади.

Ўйин жараёнида бола ўзининг диққат эътиборини ҳаракатни қандай бажариш усулига эмас, балки ўз олдига қўйилган мақсадга эришишга қаратади. У ўйин қоидалари асосида ҳаракат қилиб, шунга яраша чаққонлик кўрсатади ва бу билан ўз ҳаракатларини такомиллаштиради. Масалан: “Чоҳга тушган бўри” сингари ўйинларни болалар югуриб келиб узунликка сакраш маҳоратини эгаллаб олганларидан кейин ўтказади.

Ҳар қандай – у ҳох ижодий, ҳох дидактик, ҳох ҳаракатли ўйин бўлмасин, барибир теварак атрофдаги оламни билиш воситаси сифатида боланинг ҳаётида ўзига хос муҳим рол ўйнайди.

Ўйин болаларни ўзига жалб этади, уларнинг ҳаракат фаолиятини ўстиради. Ҳаракатли ўйинларда болалар кўпроқ мустақилликка ўрганади. Масалан, арқонча билан сакраб ўйгаш вақтида чарчаса, тўҳтаб дам олади ва ҳаракат темпи қайси даражада бўлишини ўзи белгилайди. Бу эса мактабгача тарбия ёшидаги болаларнинг физиологик хусусияти учун жуда аҳамиятлидир. Чунки бош миянинг асаб хужайралари ҳаракатларни идора қилиб туришда тез чарчайди ва тез-тез дам олиб туришни ҳохлайди.

Ҳаракатли ўйинлар кўп энергия сарфлашни талаб қилади (чопиш, сакраш ва бошқаларда), лекин шу билан бирга организмда модда алмашинувидек муҳим вазифани бажаради ва ички органларнинг ишини фаоллантиради, асаб тизимини мустаҳкамлайди. Болалар турли ўйинларни ўйнаш жараёнида ҳаётдаги айрим ҳодиса ва воқеалардан хабардор бўладилар, ўйин болаларнинг асосий фаолияти сифатида уларни хурсанд ва хушчақчақ қилади. Уларнинг руҳий ҳаётини кўтаради. Бола ўйин даврида ўзининг ҳаракатини идора қилишга ўрганади. Ўйин жараёнида болаларнинг фикрлаш, тасаввур қилиш, нарсаларга жиддий диққат қилиш қобилияти ўсади. Тарбиявий тадбирлар соғломлаштириш тадбирларига мослаштирилиб олиб борилади. Очиқ ҳавода ташкил қилинган ҳаракатли ўйинлар оғломлаштириш тадбирларидан бири ҳисобланади. Ўйинлар болаларнинг ҳаракат қилиш жараёнини мукаммаллаштиришда жиддий рол ўйнайди. Чунки бола фазода ҳаракат қилар экан, қайси томонга югуришни, қандай қилиб сакрашни, кимни ушлаб олиш кераклигини билиши лозим. Масалан: бунинг учун “Байроқчага чопиш”, “Коптокни ол”, “Товуқ жўжалари билан”, “Қуёш ва ёмғир”, “Коптокни дарвозадан думалат”, “Чумчуқ ва автомобил”, “Чамбаракка сакраш” каби ҳаракатли ўйинлар ўйналиши мумкин. “Айиқ ва асаларилар” (4 ёшли болалар учун), “Айиқ” асалариларнинг уясидаги асалини еб қўяди. Асаларилар айиққа хужум қилади. Айиқ уларни қувлайди, тута олмайди. Асаларилар айиқни чақадилар, айиқ бунга чидай олмай учни чиқариб беради, сўнгра асаларилар учиб кетади.

Хулоса қилиб, айтганда мактабгача таълим муассасаларидаги жисмоний тарбия машғулотларида ҳаракатли ўйинларни қўллаш технологияси 3-4 ёшли болаларнинг ҳаракати потенциалларини жисмоний тайёргарлиги потенциалини ривожлантиришга ёрдам беради, шунингдек уларни кичик мактаб ёши даврига ўтиши учун тайёрлаш сифатини оширади.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Абдуллаев А., Хонкелдиев Ш.Х. Жисмоний тарбия назарияси ва усулияти. 2000 й. Тошкент.
2. Ахматов М.С. Узлуксиз таълим тизимида оммавий спорт-соғломлаштириш ишларини самарали бошқариш. 2001й. Тошкент.

ФАТУЛЛАЕВА М.А., МАҲМУДОВ И. Ёш авлод тарбиясида миллий халқ ўйинларининг ўрни ва педагогик аҳамияти	**223**
АВЛИЯКУЛОВ М.М. Бўлажак ўқитувчилар маънавий оламини юксалтиришда санъат ва маданиятнинг ўрни.	**227**
TOSHEVA D.I. Ekologik ta'lim-tarbiya haqida allomalar qarashlari	**229**
АВЛИЯКУЛОВА Н.М. Пути развития изобразительно-творческой деятельности будущих педагогов.	**235**
НУРУЛЛАЕВ А.Р., ХЎЖАЕВ Э. Мактабгача ёшдаги болаларни жисмоний ҳаракатларга ўргатишда ҳаракатли ўйинлардан фойдаланиш самарадорлиги	**237**
ГУЛБОЕВ А.Т. Профессионал таълим тизимида маънавий- маърифий ишларни ташкил этиш	**239**
УСМОНОВА Г.И. Таълим ва тарбия уйғунлиги миллий тараққиётга эришиш кафолати	**241**
ҲАЙИТОВ Ж.Ш. Ўзбекистонда бошоқ (дон)ли экин янги навларининг тарқалиши тарихи	**243**
ОРЗИЕВ М.З., ҲАЙИТОВ Р. Биринчи жаҳон уруши даврида бухорода герман-турк фронти учун олиб борилган тарғибот ишлари	**245**
ГУЛБОЕВ А.Т. Профессионал таълим тизимида касбий-ахлоқий меъёрларини тарбиялашнинг илмий-педагогик асослари	**251**
ҚУРБОНОВА У.Ў. Мустақиллик йилларида ўзбекистонда касбий таълим тараққиёти тенденциялари	**254**
GULAMOVA D. "Street law" loyihasi huquq targ'ibotining eng mukammal dasturi	**257**
РАЖАБОВ О. Баркамол ёшлар таълим-тарбиясида туркистон маърифатпарварларининг қарашлари	**259**
ШАМСИЕВ Р.Х. "Механик узатмалар" мавзусини ўқитишнинг замонавий усуллари.	**261**
КЎЧАРОВ Ж.Қ. Мирзо Улуғбек ва Бухоро	**265**
ТЕМИРОВ Ф.У. Садриддин Айний – ёш авлоднинг таълим-тарбияси тўғрисидаги фикрлари	**270**
ХАКИМОВА Г.А. Религия любви в полотнах Акмаля Нура	**272**
АДИЗОВА Х.Р., ШОДМОНОВА Д.А. Табиатга муносабатимизни ўзгартиришимиз шарт	**274**
ШИРИНОВ А.Л. Ўзбекистонда манзара жанрининг ривожланиши	**278**
НУРИЛЛАЕВА Н.Ш. Интеграция науки и образования как элемент системы непрерывного профессионального образования	**280**
СОБИРОВА Ш.У. Архитектура қурилиш чизмачилигида ўқитиш методларининг аҳамияти	**282**
ГАФФАРОВ Х.Р., САВРИЙЕВ Й.С., АЗИЗОВ Б.А., СЕВИНОВ У.Б. Пахта чигити кунжарасини муаллақ ҳолатда кўп босқичли мой олиш қурилмасида мой ажратиб олиш жараённи моделлаштириш	**284**